

Príhovor pápeža na úvod synody: Za Cirkev synodálnu, počúvajúcu a blízku

V plnom znení prinášame príhovor pápeža Františka, ktorý predniesol v sobotu 9. októbra 2021 v rámci úvodného dňa reflexie pred otvorením synody, venovanej téme synodality Cirkvi. Svätý Otec vystúpil v Synodálnej aule pred zhromaždenými členmi centrálnych orgánov a komisií Synody biskupov, predstaviteľmi Rímskej kúrie a vybranými zástupcami rozličných zložiek univerzálnej Cirkvi.

Drahí bratia a sestry,

ďakujem vám, že ste tu, na otvorení synody. Prišli ste z toľkých ciest a cirkví, každý z vás si v srdci nesie otázky a nádeje, a som si istý, že Duch nás bude viesť a dá nám milosť spoločne napredovať, aby sme sa navzájom počúvali a rozbehli rozlišovanie v našej dobe, stávajúc sa solidárnymi s námahami a túžbami ľudstva. Zdôrazňujem, že synoda nie je parlament, synoda nie je prieskum názorov, synoda je cirkevný moment a hlavným aktérom synody je Duch Svätý. Ak tam nie je Duch, nebude to synoda.

Prežívajme túto synodu v duchu modlitby, ktorou Ježiš vrúčne prosil Otca za svojich učeníkov: «Aby všetci boli jedno» (Jn 17,21). K tomuto sme povolaní: k jednote, k spoločenstvu, k bratstvu, ktoré sa rodí z vedomia, že nás objíma tá istá Božia láska. Všetci bez rozdielu, a osobitne my, pastieri, tak ako napísal svätý Cyprián: «Musíme udržiavať a pevne vyžadovať túto jednotu, predovšetkým my biskupi, ktorí predsedáme Cirkvi, aby sme dali dôkaz, že aj samotný biskupský zbor je jeden a nerozdelený» (De Ecclesiae Catholicae unitate, 5). V jedinom Božom ľude teda kráčame spoločne, aby sme zakúsili Cirkev, ktorá prijíma a žije dar jednoty a otvára sa hlasu Ducha.

Kľúčové slová synody sú tri: spoločenstvo, participácia (účasť) a misia (poslanie). Spoločenstvo a misia sú teologické výrazy, ktoré označujú tajomstvo Cirkvi a ktoré je dobré si pripomínať. Druhý vatikánsky koncil objasnil, že spoločenstvo vyjadruje samotnú podstatu Cirkvi, a zároveň potvrdil, že Cirkev dostala «poslanie ohlasovať Kristovo a Božie kráľovstvo a zakladať ho v každom národe. Ona sama je zárodokom a počiatkom tohto kráľovstva na zemi» (Lumen gentium, 5). Dve slová, prostredníctvom ktorých Cirkev kontempluje a napodobňuje život Najsvätejšej Trojice, tajomstvo spoločenstva ad intra a zdroj poslania ad extra.

Po období doktrínálnych, teologických a pastoračných reflexií, ktoré charakterizovali recepciu Druhého vatikánskeho koncilu, chcel sv. Pavol VI. práve do týchto dvoch slov - spoločenstvo a poslanie - zhrnúť «hlavné línie, vyjadrené koncilom». Pri pripomenutí otvorenia koncilu povedal, že generálnymi líniami boli «spoločenstvo, čiže súdržnosť a vnútorná plnosť v milosti, pravde a spolupráci [...] a poslanie, čiže apoštolská angažovanosť voči súčasnému svetu» (Anjel Pána, 11. októbra 1970), čo nie je prozelytizmus.

Pri zakončení synody v roku 1985, dvadsať rokov po závere koncilového zhromaždenia, si aj sv. Ján Pavol II. prial zdôrazniť, že podstatou Cirkvi je koinonia: z nej pramení poslanie byť znakom dôverného zjednotenia ľudskej rodiny s Bohom. A dodal: «Je nanajvýš vhodné, aby sa v Cirkvi slávil riadne synody a v prípade potreby aj mimoriadne synody», ktoré, aby priniesli ovocie, musia byť dobre

pripravené: «je potrebné, aby sa v miestnych cirkvách pracovalo na ich príprave za účasti všetkých» (Príhovor na záver II. mimoriadneho zhromaždenia Biskupskej synody, 7. decembra 1985).

Tu je teda tretie slovo, účasť. Hrozí, že spoločenstvo a poslanie zostanú trochu abstraktnými pojmami, ak nebudeme pestovať cirkevnú prax, ktorá by vyjadrovala konkrétnosť synodality v každom kroku cesty a činnosti, podporujúc skutočné zapojenie všetkých a každého. Chcel by som povedať, že slávenie synody je vždy pekné a dôležité, ale je skutočne plodné vtedy, ak sa stane živým vyjadrením toho, že sme Cirkvou, konania charakterizovaného opravdivou účasťou.

A to nie z dôvodov štýlu, ale viery. Účasť je požiadavkou krstnej viery. Ako hovorí apoštol Pavol, «my všetci [...] sme boli v jednom Duchu pokrstení v jedno telo» (1 Kor 12,13). Východiskovým bodom v cirkevnom tele je toto a nič iné: krst. Z neho, z nášho zdroja života, vyplýva rovnaká dôstojnosť Božích detí, a to aj v rozdielnosti služieb a chariziem. Z tohto dôvodu sú všetci povolaní zúčastňovať sa na živote Cirkvi a jej poslaní. Ak chýba skutočná účasť celého Božieho ľudu, hrozí, že reči o spoločenstve zostanú len zbožnými úmyslami. V tejto oblasti sme pokročili, ale stále sú tu isté ťažkosti a musíme registrovať nepohodu a utrpenie mnohých pastoračných pracovníkov, participatívnych štruktúr diecéz a farností, žien, ktoré sú ešte často na okraji. Účasť majú mať všetci: to je neodňateľný cirkevný záväzok! Všetci pokrstení, toto je ten doklad totožnosti, krst.

Synoda, práve popri tom, ako nám ponúka veľkú príležitosť na pastoračné obrátenie v misijnom a zároveň ekumenickom kľúči, nie je bez určitých rizík. Uvediem tri z nich. Prvým je formalizmus. Synodu možno zredukovať na výnimočnú udalosť, ale ako fasáda, doslova akoby sme sa pozerali na krásnu fasádu kostola bez toho, aby sme do neho vstúpili. Avšak synoda je cestou skutočného duchovného rozlišovania, na ktorú sa nepodujímame preto, aby sme dali krásny obraz o nás samých, ale aby sme lepšie spolupracovali na Božom konaní v dejinách. Preto ak hovoríme o synodálnej Cirkvi, nemôžeme sa uspokojiť s formou, ale potrebujeme aj obsah, nástroje a štruktúry, ktoré podporujú dialóg a interakciu v Božom ľude, zvlášť medzi kňazmi a laikmi. Prečo to zdôrazňujem? Pretože občas je tu určité elitárstvo ohľadom kňazov, ktoré ich oddeľuje od laikov a kňaz sa stáva nakoniec „pánom budovy“ a nie pastierom celej kráčajúcej cirkvi. To si vyžaduje premenu určitých vrchnostenských, skreslených a čiastkových vízií o Cirkvi, kňazskej službe, úlohe laikov, cirkevných povinnostiach, riadiacich úlohách atď.

Druhým rizikom je intelektualizmus – abstraktnosť: realita je tu, a my sa v našich úvahách uberáme inakade –, riziko premeniť synodu na akúsi študijnú skupinu s kultivovanými príspevkami, ale odťažitými od problémov Cirkvi a ziel sveta; akési „vyvravenie sa“, kde sa postupuje plytko a svetsky a nakoniec sa upadne do obvyklých sterilných ideologických a straníckych klasifikácií a odpúta sa od reality svätého Božieho ľudu, od konkrétneho života spoločenstiev roztrúsených po celom svete.

A napokon sa môže dôjsť k pokušeniu imobilizmu: že «vždy sa to robilo takto» (Apošt. exh. Evangelii gaudium, 33) – tento výraz je jedom v živote Cirkvi –, a pretože «vždy sa to robilo takto», je lepšie nič nemeniť. Tí, ktorí sa uberajú týmto smerom, aj keď si to neuvedomujú, upadajú do chyby, že neberú vážne dobu, v ktorej žijeme. Riziko spočíva v tom, že sa nakoniec prijmú staré riešenia na problémy, ktoré sú nové: záplata látkou, ktorá nakoniec vytvorí ešte horšiu dieru (porov. Mt 9,16).

Preto je dôležité, aby synoda bola skutočne tým, čím je, vývojovým procesom; aby v rôznych fázach a počínajúc zdola zapájala miestne cirkvi do oduševnenej a stelesnenej práce, čo jej vtlačí štýl spoločenstva a participácie, v znamení misie.

Prežívajme preto túto príležitosť stretnutia, počúvania a uvažovania ako čas milosti, bratia a sestry, čas milosti, ktorý nám v radosi z evanjelia umožní využiť aspoň tri príležitosti. Prvou príležitosťou je vykročiť nie príležitostne, ale štrukturálne smerom k Cirkvi synodálnej: k otvorenému miestu, kde sa každý cíti ako doma a môže byť účastný.

Synoda nám tiež ponúka príležitosť stať sa Cirkvou počúvania: dať si pauzu od našich rytmov, pozastaviť pastoračné starosti a zastaviť sa, aby sme počúvali. Počúvali Ducha v adorácii a modlitbe. - Ako veľmi nám dnes chýba modlitba adorácie! Toľkí stratili nielen návyk, ale aj poňatie o význame adorácie. - Počúvali našich bratov a sestry o nádejach a krízach viery v rôznych oblastiach sveta, o naliehavosti obnovy pastoračného života, o signáloch prichádzajúcich z miestnej reality.

Napokon máme príležitosť stať sa Cirkvou blízkosti. Neustále sa vraciame k štýlu Boha: Božím štýlom je blízkosť, spolucítenie a nežnosť. Boh vždy konal takto. Ak nedospejeme k tejto Cirkvi blízkosti s postojmi spolucítenia a jemnocitu, nebudeme Pánovou cirkvou. A to nielen slovami, ale aj prítomnosťou, aby sa vytvorili väčšie priateľské putá so spoločnosťou a svetom: Cirkvou, ktorá sa neoddeľuje od života, ale berie na seba zodpovednosť za krehkosti a biedy našich čias, liečiac rany a uzdravujúc zronené srdcia Božím balzomom. Nezabúdajme na ten štýl Boha, ktorý nám musí pomáhať: blízkosť, spolucítenie a nežnosť.

Drahí bratia a sestry, nech je táto synoda časom, v ktorom prebýva Duch! Lebo potrebujeme Ducha, stále nový Boží dych, ktorý nás oslobodzuje od každej uzavretosti, oživuje to, čo je mŕtve, uvoľňuje reťaze, šíri radosť. Duch Svätý je ten, ktorý nás vedie tam, kam chce Boh, a nie tam, kam by nás viedli naše osobné predstavy a chute. Otec Congar, blahej pamäti, pripomínal: „Nie je potrebné vytvoriť ďalšiu Cirkev, je potrebné vytvoriť Cirkev odlišnú“. (Pravá a falošná reforma v Cirkvi, Miláno 1994, s. 193). Za „odlišnú Cirkev“, otvorenú tej novosti, ktorú jej chce Boh ponúknuť, vzývajme silnejšie a častejšie Ducha Svätého a pokorne mu načúvajte a spoločne kráčajte, tak ako si to on, tvorca spoločenstva a misie želá, čiže s poslušnosťou a odvahou.

Príď, Duchu Svätý. Ty, ktorý vzbudzuješ nové jazyky a vkladáš nám na pery slová života, chráň nás pred tým, aby sme sa stali muzeálnou cirkvou, krásnou, ale nemou, s toľkou minulosťou a malou budúcnosťou. Príď medzi nás, aby sme sa pri prežívaní synody nenechali premôcť rozčarovaním, aby sme nerozriedili prorocstvo, aby sme nedopadli tak, že všetko zredukujeme na neplodné diskusie. Príď, Svätý Duch lásky, otvor naše srdcia načúvaniu. Príď, Duch svätosti, obnov svätý Bohu verný ľud. Príď, Duch stvoriteľ, obnov tvár zeme. Amen.

(Preklad: Slovenská redakcia VR)